

LIBER SECUNDUS

Lectio IX.

A.

1. a. Lesbia
b. Cynthia
c. Delia
d. Corinna

2. a. Grammaticus.
b. Lesbiam.
c. Catullo.
d. Tristitiam.

3. explicas – explicabas (razlagal/a si)
laudat – laudabat (je hvalil/a)
vituperamus – vituperabamus (grajali/e smo)
tenetis – tenebatis (držali/e ste)
nocent – nocebant (škodovali/e so)
adestis – aderatis (prisotni/e ste bili/e, pomagali/e ste)

4. mogli smo – poteramus
morali so – debebant
poučeval je – docebat
smejali smo se – ridebamus
opominjal si – (ad)monebas
molčali ste (2) – tacebatis, silebatis
ležali so (3) – cubabant, iacebant, siti erant

5. sg. qui vir Romanus (kateri rimski mož), cuius viri Romani, cui viro Romano, quem virum Romanum, /, cum quo viro Romano; pl. qui viri Romani, quorum virorum Romanorum, quibus viris Romanis, quos viros Romanos, /, cum quibus viris Romanis
sg. quae femina (katera ženska), cuius feminae, cui feminae, quam feminam, /, cum qua femina; pl. quae feminae, quarum feminarum, quibus feminis, quas feminas, /, cum quibus feminis
sg. quod verbum (katera beseda), cuius verbi, cui verbo, quod verbum, /, quo verbo; pl. quae verba, quorum verborum, quibus verbis, quae verba, /, quibus verbis

6. a. quorum librorum – G pl. (katerih knjig)
quod bellum (2) – N sg. (katera vojna), A sg. (katero vojno)
cuius verbi – G sg. (katere besede)
cui feminae – D sg. (kateri ženski)
quibus donis (4) – D pl. (katerim/a darilom/a), Ab pl. (s katerima/i dariloma/darili)
b. katero reko – A sg. (quem fluvium)
s katerimi pogodbami – Ab pl. (quibus pactis)
katerih besed – G pl. (quorum verborum)
katerim knjigam – D pl. (quibus libris)
s katerimi prijateljskimi – Ab pl. (cum quibus amicis)

s katerim prijateljem – Ab sg. (cum quo amico)

B.

1. a. quem poëtam. Katerega pesnika je ljubila Lezbija? Katula.
 b. quam puellam. Katero dekcle je Katul imenoval Lezbija? Klodijo.
 c. quid. Kaj je Lezbija dajala Katulu? Poljube.
 d. cum qua puella. S katerim dekletom je bil Katul srečen? S Klodijo.
 e. quae verba. Katere besede so lepe? Ljubezen, dobra usoda (sreča), družina, prijatelji.
2. a. Ubi? Kje je bil rojen Katul? V Veroni.
 b. Quando? Kdaj je gramatik (učitelj jezika in književnosti) pripovedoval o Katulu? Danes in včeraj.
 c. Quomodo? Kako so se učili učenci? Marljivo.
 d. Cur? Zakaj je bil Katul žalosten? Ker Lezbija ni odgovarjala (na njegove prošnje).
 e. Quot? Koliko poljubov je Lezbija (večkrat) dala Katulu? Sto, tisoč.

3. Objekt: Tito et Corneliae et condiscipulis (O3), de Catullo, claro poëta Romano (O6)
 Adverbialno določilo: hodie (časa), in schola (kraja), sedulo (načina)
 Atribut: claro, Romano
 Danes je v šoli/pri pouku gramatik Titu, Korneliji in sošolcem pripovedoval o slavnem rimskem pesniku Katulu. Učenci so sedeli, molčali (molče sedeli) in se pridno učili.

4. a. Kateri učenki si včeraj pripovedoval o rimskem pesniku, učitelj? Korneliji in sošolki.
 Pl. Quibus discipulis heri de poëtis Romanis narrabatis, magistri? Corneliae et condiscipulis.
 b. Katerega učenca si včeraj hvalil, gramatik? Tita in sošolca.
 Pl. Quos discipulos heri laudabatis, grammatici? Titum et condiscipulos.
 c. Čigavega sošolca si moral danes opominjati? Titovega in Kornelijinega sošolca.
 Pl. Cuius condiscipulos hodie monere debebatis? Condiscipulos Titi et Corneliae.

5. a. De vita servorum: sedet – sedebat, adiuvat – adiuvat, habent – habebant, servi...sunt – servi...erant, curant – curabant, terrent – terrebant, rident – ridebant, filia...et serva...est – filia...et serva...erat, properat – properabat, parat – parabat, docet – docebat, student – studebant, boni discipuli sunt – b. d. erant, clamant – clamabant, servus litteratus est – s. l. erat, narrat – narrabat, placent – placebant, gaudet – gaudebat, clamant - clamabant
 b. De Colonia Iulia Emona: habitat – habitabat, nati sunt – nati erant, amant – amabant, nati sunt – nati erant, domus familiae est – d. f. erat, placet – placebat, lingua Latina est – l. L. erat, colonia Romana est – c. R. erat, parva sed iucunda est – p. sed i. erat, sunt – erant, habet – habebat, properant – properabant, iacent – iacebant, sunt – erant, habitat – habitabat, navigant – navigabant.
 c. De Venetia et Histria: sita est – sita erat, colligant – colligabant, iacet – iacebat, habitat – habitabat, habet – habebat, habitat – habitabat, sita est – s. erat, est – erat, amant – amabant, visitant – visitabant, habitant – habitabant, manere possunt – manere poterant, magnifica est – m. erat, sunt – erant.

C.

1. a. Kje je prebival Katul? V Veroni in v Rimu. (Kje?, skladnja krajevnih imen: Veronae, Romae)
 b. Kdaj je bil Hanibal pred vrati Rima? V drugi punski vojni. (Kdaj?, ablativus temporis – ablativ časa: bello Punico secundo)

c. Zakaj se med počitnicami lahko veselimo brezdelja/prostega časa? Ker ne obiskujemo šole. (Kdaj?, ablativus temporis – ablativ časa: feriis)

d. Kako lahko razveselimo nesrečnega/ubogega moža? S pomočjo (z nudenjem pomoči), s prijetnimi besedami (z bodrenjem). (S čim?, ablativus instrumenti – ablativ sredstva: auxilio, verbis iucundis)

2. a. Jaz sem, kdor sem. (Sv. pismo)

b. Kam greš, Gospod? (Tako je Kristusov učenec – apostol Peter, ki je bil namenjen iz Rima, vprašal Jezusa Kristusa, ki je šel v Rim; srečala sta se na Apijevi cesti.)

c. Kar je dovoljeno Jupitru, ni dovoljeno govedu. (Ni vse za vse.)

d. Kje so (zdaj tisti), ki so bili pred nami na svetu? (Razmišljanje o posmrtnem življenju; iz maturantske pesmi Gaudeamus igitur)

e. Kdo? Kaj? Kje? S kakšnimi pripomočki? Zakaj? Kako? Kdaj? (Temeljna vprašanja v kazenskem postopku oz. filozofski pojmi se nanašajo na storilca, dejanje, kraj, sredstvo, motiv, način in čas; heksameter zaradi lažjega pomnjenja.)

3. a. Multi et clari poëtae mundi antiqui in insula Lesbo nati erant.

b. Graeci et Romani antiqui Lesbum olim insulam poëtarum nominabant/appellabant.

c. Ibi etiam caput Orphei, poëtae clari, iacet.

d. Cui Eurydice et Orpheus ignoti sunt?

e. Quem Eurydice amabat? Orpheum.

f. Cuius femina/uxor Eurydice erat? Orphei.

g. Cuius filius Orpheus erat? Musae Calliopes (gr. genitiv singulara).

4. a. vituperare

b. industrius

c. incognitus

d. ambulans

e. iacetis

f. adiuvat

5. Dnevnik Klavdije Metele

Hora tertia Lararium rosis ornabam. Hora quinta in forum cum Afra properabam. Hora septima in thermis cum amicis eram. Hora decima autem familiam in atrio exspectabam. Deinde cum familia in triclinio sedebam. Vesperi in horto rosas et Cerberum spectabam.

6. Latinščina in grščina naši vsakdanji

Delijino ime je v svojih pesmih ovekovečil Tibul, Cintijino Propercij, Korinino Ovidij in Lavrino italijanski pesnik Petrarka. Prešeren njihove izvoljenke primerja s svojo Julijo.

D.

1. Največji in najboljši Jupiter.

Največjemu in najboljšemu Jupitru (posvečeno).

2. Bulbus je nominativ, oculi je genitiv singulara (koga ali česa?, očesa). Oba substantiva se sklanjata po 2. ali o-deklinaciji.

3. Oče: Zakaj se nisi učil latinskih besed, sin moj?

Sin (tiho): Joj! Jaz nesrečnik! (Gorje meni nesrečniku!)

Sin (glasno): Bolel me je trebuh.

Lectio X.

A.

- 1.** a. In Latio, non longe a Roma.
 b. Via Latina.
 c. Villam rusticam.
 d. Viam Appiam.

- 2.** a. cum Marco Tullio erunt.
 b. in Tusculano manebunt.
 c. collocare debebit.
 d. necessaria parabit.

- 3.** a. R
 b. N
 c. F
 d. R

- 4.** potest – poterat, poterit
 vituperamus – vituperabamus, vituperabimus
 monetis – monebatis, monebitis
 laudant – laudabant, laudabunt
 pugno – pugnabam, pugnabo

- 5.** sg. Aviam meam visitabo. Obiskal bom svojo babico.
 Aviam tuam visitabis. Obiskal boš svojo babico.
 Aviam suam visitabit. Obiskal bo svojo babico.
 pl. Aviam nostram visitabimus. Obiskali bomo svojo babico.
 Aviam vestram visitabitis. Obiskali boste svojo babico.
 Aviam suam visitabunt. Obiskali bodo svojo babico.

- 6.** sg. Bene me habebo. Dobro se bom imel.
 Bene te habebis. Dobro se boš imel.
 Bene se habebit. Dobro se bo imel.
 pl. Bene nos habebimus. Dobro se bomo imeli.
 Bene vos habebitis. Dobro se boste imeli.
 Bene se habebunt. Dobro se bodo imeli.

B.

- 1.** a. me, ego, mihi. Mene knjige razveseljujejo, jaz se knjig veselim, meni knjige ugajajo.
 b. te, tu, tibi. Tebe..., ti se knjig veseliš, tebi...
 c. nos, nos, nobis. Nas..., mi se knjig veselimo, nam...
 d. vos, vos, vobis. Vas..., vi se knjig veselite, vam...

- 2.** a. sibi, condiscipulis suis. Leni učenci ne škodujejo le sebi, ampak tudi svojim sošolcem.
 b. vos, vos. Kdo vas bo vedno ljubil, kdo se vas bo vedno spominjal?
 c. quod, tibi. Kar je meni ugajalo, tebi ni ugajalo.
 d. nobis, patriae nostrae. Nismo rojeni samo zase (sebi), ampak tudi za svojo domovino (svoji domovini).

- 3.** a. Joj, jaz nesrečnik/nesrečnica! Pl. Eheu nos miseros! Eheu nos miserias!
 b. Včeraj sem bil v Celeji, z menoj je bil Titus. Pl. Heri Celeiae eramus, Titus nobiscum erat.
 c. Jaz svojega prijatelja opominjam naskrivaj, ti (pa) svojega javno (pred vsemi). Pl. Nos amicos nostros secreto admonemus, vos vestros palam.
 d. Podari/Daj mi svojo lično knjižico, moj prijatelj! Pl. Donate nobis lepidos libellos vestros, amici mei!

- 4.** a. Vedno se udeležim vaše igre, če (le) morem.
 intereram – poteram, interero – potero.
 b. Danes nisem zadovoljen, kajti ti si odsoten/manjkaš.
 heri eram – aberas, cras ero – aberis.
 c. Tovariš mi pomaga, če (le) more.
 aderat/auxilio erat/adiuvabat – poterat, aderit/auxilio erit/adiuvabit – poterit
 d. Dečki lahko, možje ne morejo? (Dečki zmorejo, pa možje ne bi zmogli?)
 poterant, poterunt

5. Seznam jutrišnjih opravil Klavdije Metele.

Cras hora tertia Lararium rosis ornabo, hora quinta in forum cum Afra properabo. Hora septima in thermis cum amicis ero, hora decima autem familiam in atrio exspectabo. Deinde cum familia in triclinio sedebo et vesperi in horto rosas et Cerberum spectabo.

C.

- 1.** a. Publij Vergilij Maron je opeval orožje/boje, (junaka) Eneja in zmago/zmagovito pot rimskega ljudstva.
 c. Slavni rimski pesnik Kvint Horacij Flak, doma iz Venuzije, je bil osvobojenčev sin/sin osvobojenca.
 b. Gaj Petronij Arbitr/Razsodnik je bil razsodnik v zadevah dobrega okusa (na dvoru cesarja Nerona); njegova/Petronijeva knjiga/roman je Satirikon.
 c. Bodi dober/prizanesljiv, učitelj »prvošolčkov«! Če bodo otroci zdravi, se bodo med počitnicami dovolj naučili. (Marcialova misel)

- 2.** a. Komu naj podarim/posvetim lično novo knjižico? Tebi, Kornelij (Nepot)! (Katul) donabam, donabo (Kornelij Nepot, rimski življenjepisec, je bil Katulov rojak iz Cisalpinske Galije (Severne Italije); Katul mu je posvetil svojo knjigo pesmi.)
 b. Kolikor ima nebo zvezd, toliko ima tvoj Rim deklet. (Ovidij) (V svojem Rimu boš našel toliko deklet, kolikor je zvezd na nebu.) habebat, habebit
 c. Niti brez tebe niti s teboj ne morem/mi ni živeti. (Ovidij) (Hudo je, če si z menoj, in hudo, če te ni.) vivere poteram, vivere potero
 d. Satira pa je povsem naša (rimska). (Satira je povsem rimski izum. V nasprotju z drugimi zvrstmi Rimljani satire nismo prevzeli od Grkov.) (Kvintilijan) erat, erit
 e. Moj Rim hvali, ljubi in prepeva naše (moje) knjižice/pesmice.
 laudabat, amabat, cantabat – laudabit, amabit, cantabit

- 3.** a. Od jajca. (Od samega začetka/Prav od začetka npr. pripovedovati.) (Horacij) Pl. ab ovis
 b. Nositi drva v gozd. (Delati nekaj nesmiselnega) (Horacij) Pl. Ligna in silvas portare.
 c. Jaz sem bil (nekoč) ti, ti boš (nekega dne) jaz. (Nagrobni napis) Pl. Nos vos eramus, vos nos eritis.
 d. Danes meni, jutri tebi. (Nagrobni napis) Pl. Hodie nobis, cras vobis.
 Podobno misel izražata c. in d. (Človeško življenje je minljivo.)

4. a. Svoje sence se boji. (Tako je plašen, da se boji celo lastne sence.) (Cicero) Umbram meam timeo, U. tuam times, U. suam timet, U. nostram timemus, U. vestram timetis, U. suam timent.

b. Vse svoje nosim s seboj. (Vse, kar premorem/Vse, kar je resnično vredno/Vse svoje znanje nosim s seboj.) (Cicero) Omnia mea mecum porto, O. tua tecum portas, O. sua secum portat, O. nostra nobiscum portamus, O. vestra vobiscum portatis, O. sua secum portant.

5. a. Donec tibi grata ero, vitā meā contenta et beata/felix ero.

b. In quo oppido tot pulchri pueri et puellae erant, quot vesperi stellae in caelo sereno sunt?

c. In animo meo memoriam vestri semper servabo.

d. Quis vestrum cras me visitare non poterit?

6. elegancia, ovum, valeo, Philippicae (14 Ciceronovih govorov proti Marku Antoniju)

D.

1. Nepremagljivemu bogu Mitri (posvečeno)

Nepremagljivemu bogu Soncu Mitri (posvečeno)

2. E(x) je prepozicija in se veže z ablativom; causā je substantiv prve a-deklinacije v ablativu singulara; ignotā je adjektiv femininum v ablativu singulara.

3. Sekst/Šesti: Zdravo, Decim! Kako se imaš?

Decim/Deseti: Jaz sem dobro. In ti, Sekst?

Lectio XI.

A.

1. a. per forum properabant.
- b. aegrotus erat.
- c. severi erant.
- d. suos timebant.

2. a. Abacum, librum Latinum.
- b. In capsula, quam capsarius portabat.
- c. Magistros suos.
- d. Calculator et grammaticus.

3. a. Spectabat./Sane./Vero./Ita est.
- b. Non portat./Minime vero.
- c. Apportabit./Sane./Vero./Ita est.
- d. Nescio.

4. sg. haec familia – ta (moja) družina, huius familiae, huic familiae, hanc familiam, /, hac familia; pl. hae familiae, harum familiarum, his familiis, has familias, /, his familiis

sg. iste liber – ta (tvoja) knjiga, istius libri, isti libro, istum librum, /, isto libro; pl. isti libri, istorum librorum, istis libris, istos libros, /, istis libris

sg. id verbum – tista beseda, eius verbi, ei verbo, id verbum, /, eo verbo; pl. ea verba, eorum verborum, eis/iis verbis, ea verba, /, eis/iis verbis

sg. illud astrum – ona zvezda, illius astri, illi astro, illud astrum, /, illo astro; pl. illa astra, illorum astrorum, illis astris, illa astra, /, illis astris

sg. qui poëta clarus? – kateri slavni pesnik?, cuius poëtae clari, cui poëtae claro, quem poëtam clarum, /, cum quo poëta claro; pl. qui poëtae clari, quorum poëtarum clarorum, quibus poëtis claris, quos poëtas claros, /, cum quibus poëtis claris

sg. quod oppidum Romanum? – katero rimsko mesto?, cuius oppidi Romani, cui oppido Romano, quod oppidum Romanum, /, quo oppido Romano; pl. quae oppida Romana, quorum oppidorum Romanorum, quibus oppidis Romanis, quae oppida Romana, /, quibus oppidis Romanis

sg. cuius cera? – čigavapovoščena tablica?, cuius cerae, cuius cerae, cuius ceram, /, cuius cerā; pl. cuius cerae, cuius cerarum, cuius ceris, cuius ceras, /, cuius ceris

5. a. onemu mestu – D sg. n. (illi oppido)
te besede (3) – G sg. n. (huius verbi), N pl. n. (haec verba), A pl. n. (haec verba)
ona bukev – N sg. f. (illa fagus) (drevesa so feminina)
te žene (3) – G sg. f. (huius feminae), N pl. f. (hae feminae), A pl. f. (has feminas)
z onimi knjigami – Ab pl. m. (illis libris)
- b. tega tvojega prijatelja (2) – G. sg. m. (istius amici), A sg. m. (istum amicum)
tistega večera – G sg. m. (eius vesperi)

te knjige (3) – G sg. m. (istius libri), N pl. m. (isti libri), A pl. m. (istos libros)
s tistim pisalom – ab sg. m. (eo stilo)

6. pater eorum – njihov oče
mater earum – njihova mati
parentes eius – njegovi/njeni starši
familia eorum – njihova družina

B.

1. a. istum. Podari/Daj mi to tvojo knjigo, prijatelj!
b. illas. Apij je zvečer kazal one (oddaljene) zvezde.
c. hac. Učitelj nam je pripovedoval o tej (naši) deželi.
d. ea. Včeraj mi tiste Markove besede niso bile všeč/mi niso ugajale.

2. a. hoc/illud. Apij hvali zdaj/enkrat to, zdaj/drugič ono.
b. hic/ille. Homer in Vergilij sta bila slavna penika; ta (Vergilij) je bil Rimljan, oni (Homer) Grk.
c. hanc/illam. Kornelija se je pridno učila, Tulija (pa) je delala počasi; to (Tulijo) je mati opominjala, ono (Kornelijo) hvalila.
d. hunc/illum. Titus je delaven, Lucij len; tega (Lucija) učitelji neprestano grajajo, onega (Tita) hvalijo.

3. a. eam/quam. Sirius, povej tisto zgodbo, ki si nam jo pripovedoval včeraj.
b. is/qui. Kje je tisti deček, ki se je včeraj sprehajal s teboj?
c. ea/qua. Grajal bom tiste besede, ki mi ne bodo ugajale.
d. eorum/qui. Vedno bo ostal spomin na tiste/na njih, ki so dobri prijatelji.

4. a. quae. Dekle, ki ti ugaja/ti je všeč, je moja prijateljica.
b. cuius. Mož, katerega/čigar besede ti ugajajo, je učen.
c. cui. Ženska, kateri /ki ji bo Mark dal vrtnice, je Klavdija Metela.
d. quem. Kovinsko pisalo, ki ga imaš v svoji škatli/torbi, je moje.
e. quo. Mesto, o katerem je pripovedoval pesnik, je bilo slavno.

5. a. Puellae, quae vobis placent, amicae nostrae sunt.
b. Viri, quorum verba vobis placent, docti sunt.
c. Gl. primer
d. Stili, quos in capsis vestris tenetis, nostri sunt.
e. Oppida, de quibus poëtae narrabant, clara erant.

6. a. Num? Mar se vedno veselimo/smo vedno veseli? Nikakor ne.
b. Nonne? Ali ni naše življenje včasih srečno, drugič nesrečno? Tako je./Da.
c. Domine? Ali sta Titus in Kornelija doma? Titus leži v trikliniju/jedilnici, Kornelije pa ni doma.
d. Nonne? Ali nista bila Ciceron in Cezar slavna Rimljana? Seveda.

C.

- 1.** a. Rimska država je bila dolgo močna/mogočna in je veliko stoletij vladala svetu.
 b. Komu izmed vas ni poznan/je neznan (oni) slavni Forum Romanum?
 c. Mark Kornelij Berul, zakaj vedno razmišljaš o teh svojih poslih?
 d. Klavdija Metela in njene sužnje so želele na sprehod/so se želele sprehajati po forumu/trgu.
 e. (Le) kakšno je to tvoje življenje, moj prijatelj?
- 2.** a. V prostem času razmišljam o (političnih, gospodarskih) poslih. (Cicero)
 b. Nevarnost v odlašanju. (Dela se moramo lotiti brez odlašanja.) (Livij)
 c. Med slepimi vlada škilavi. (Med slepimi je škilavi kralj.) (Erazem Rotterdamski)
 d. Dokler diham, upam. (Dokler živimo, upamo.)
 e. Ničesar ni brez vzroka. (Za vse obstaja vzrok.)
- 3.** a. Tuja dežela, ki jo bo obiskal ta tvoj prijatelj, ga bo spremenila. Pl. Terrae alienae, quas isti amici visitabunt, eos mutabunt.
 b. Kateremu učencu je neznan oni slavni starodavni rek/Kateri učenec ne pozna onega slavnega starodavnega reka? Pl. Quibus discipulis ignotae sunt illae sententiae antiquae?
 c. Ta mož/človek je slab/hudoben, tega se ti, sin, varuj! Pl. Hi viri mali sunt, hos vos, filii, cavete!
 d. Kaj te lahko razveseljuje/Kakšno veselje lahko najdeš v tem (našem) mestu, moj tovariš? Pl. Quid vos in his oppidis delectare potest, socii mei?
 e. Usoda je prijateljica/naklonjena zdaj temu, zdaj onemu. Pl. Fortuna nunc his, nunc illis amica est.
- 4.** a. Cur liberos tuos semper vituperas, filios eius autem laudas? Nonne hoc malum est?
 b. Titus sedulo studet, Lucius autem lente laborat; hunc magistri semper monent, illum autem laudant.
 c. Hi agri/campi, hae silvae, haec oppida patria mea sunt. Placentne tibi?
 d. Estne Appius iam sanus? Quando eum videbo? Quando ei donum dare potero, quod eum certe delectabit.
 e. Muta iam istam vitam periculosam, qua tibi nocet, amice!
- 5.** a. sano
 b. periculose
 c. iratus
 d. otium
 e. excuso, accuso
- 6.** a. papyrus – papirus, stilus – kovinsko pisalo, armarium – omara, album – bela deščica, radere – zbrisati, capsula – škatla (gl. antične podlage za pisanje)
 b. Vse tri besede (knjižnica, biblioteka, library) pomenijo isto in so nastale iz besede »knjiga«, le da je prva nastala iz slovenske, druga iz grške in tretja iz latinske besede za knjigo.
 c. biblioteka, pinakoteka, datoteka, apoteka, diskoteka, videoteka, kartoteka, vinoteka.

D.

1. Tukaj leži Urbana, (sužnja) Julija Salvija. (Nagrobnik) je naredil/je dal narediti sosuženj/tovariš v suženjstvu/njen mož Atimet.

2. Viscum je substantiv 2. ali o-deklinacije nevtrum v nominativu singulara, album je adjektiv nevtrum. Membrana je substantiv 1. ali a-deklinacije v nominativu singulara, tympani je substantiv 2. ali o-deklinacije nevtrum v genetivu singulara (kožica »koga ali česa?«).

3. Lucij: Glej! Ali ti je všeč ono dekle?

Titus: Seveda. Ali ni lepa?

Terentia: Glej! Ali ti je všeč oni fant?

Kornelija: Seveda. Ali ni lep?

Lectio XII.

A.

- 1.** a. ea duodetriginta annos nata est.
 b. ei ambo quinquaginta annos nati sunt.
 c. haec viginti quinque, ille viginti annos natus est.
 d. hic quinque annos natus est, illa septem.

- 2.** a. Minime vero. Liberi servorum servi sunt.
 b. Ita est. Is optimus medicus est.
 c. Non est. Patria eius Germania est.
 d. Sane. Etiam Syrus ibi natus est.

- 3.** sg. res publica – država, rei publicae, rei publicae, rem publicam, res publica!, re publica;
 pl. res publicae, rerum publicarum, rebus publicis, res publicas, res publicae!, rebus publicis
 sg. ea species – ona vrsta, eius speciei, ei speciei, eam speciem, /, ea specie; pl. eae species,
 earum specierum, eis (iis) speciebus, eas species, /, eis (iis) speciebus
 sg. ille dies – oni dan, illius diei, illi diei, illum diem, /, illo die; pl. illi dies, illorum dierum,
 illis diebus, illos dies, /, illis diebus
 sg. quae res – katera stvar, cuius rei, cui rei, quam rem, /, qua re; pl. quae res, quarum rerum,
 quibus rebus, quas res, /, quibus rebus

- 4.** a. rerum secundarum – G pl. (sreče)
 res adversas – A pl. (nesrečo)
 rem publicam liberam – A sg. (svobodno državo, republiko)
 rebus divinis (4) – D pl. (člaščenju bogov, verskim/a obredom/a), Ab pl. (s člaščenjem bogov, z
 verskima/i obredoma/obredi)
 b. s to tvojo veliko zvestobo – Ab sg. (istā magnā fidē)
 ono dolgo bojno vrsto – A sg. (illam aciem longam)
 teh jasnih dni – G pl. (horum dierum clarorum)
 tisti visoki planoti – D sg. (ei planitiei altae)

- Δ5.** a. sg. unus vir – en mož, unius viri, uni viro, unum virum, /, cum uno viro
 sg. una femina – ena ženska, unius feminae, uni feminae, unam feminam, /, cum una femina
 sg. unum verbum – ena beseda, unius verbi, uni verbo, unum verbum, /, uno verbo
 b. pl. duo/tres viri – dva moža/trije možje, duorum/trium virorum, duobus/tribus viris,
 duos/tres viros, /, cum duobus/tribus viris
 pl. duae/tres feminae – dve ženski/tri ženske, duarum/trium feminarum, duabus/tribus
 feminis, duas/tres feminas, /, cum duabus/tribus feminis
 pl. duo/tria verba – dve besedi/tri besede, duorum/trium verborum, duobus/tribus verbis,
 duo/tria verba, /, duobus/tribus verbis
 pl. tria milia incolarum – tri tisoč prebivalcev, trium milium incolarum, tribus milibus
 incolarum, tria milia incolarum, /, cum tribus milibus incolarum

- Δ6.** treh slavnih dejanj – G pl. (trium factorum clarorum)
 dva jasna dneva (2) – N pl. (duo dies clari/sereni), A pl. (duos dies claros/serenos)
 enega lepega obraza – G sg. (unius pulchrae faciei)
 obe stvari (2) – N pl. (ambae res), A pl. (ambas res)

- 7.** a. XIV (quattuordecim)

- b. XVI (sedecim)
- c. XVIII (duodeviginti)
- d. XXIV (viginti quattuor/quattuor et viginti)

Δ8. a. duos, quattuordecim. Med počitnicami bo Titus ostal v Akvileji dva dni, Kornelija (pa) štirinajst.

- b. viginti duas. Rimljani so se 22 ur bojevali v bojni vrsti.
- c. tres, sex. Danes bomo v šoli ostali tri ure, jutri šest ur.
- d. unum, tres. Terencija v Celeji ni živela samo eno leto, ampak tri leta.

B.

- 1.** a. nullam spem victoriae (O4). Nobenega upanja na zmago niso imeli.
- b. sine spe victoriae (O6). Brez upanja na zmago so se borili v bojni vrsti.
- c. fidem (O4), rei publicae vestrae (O3). Ohranite zvestobo/Ostanite zvesti svoji državi!
- d. rebus publicis (O3). Državam je potrebna sloga/enotnost (državljanov).
- e. trecentos sexaginta quinque vel sex dies (O4). Leto ima 365 ali 366 dni.

2. a. in rebus secundis, in rebus adversis. Resnični prijatelji vam bodo ohranili zvestobo ne le v sreči, ampak tudi v nesreči.

- b. e planitie, in silvam. Prebivalci mesta bodo pohiteli s planote v gozd.
- c. bello Punico secundo. V drugi punski vojni je Hanibal pripravljaj/snoval rimski državi pogubo.
- d. in rebus dubiis. Tudi v negotovih trenutkih/okolščinah moramo ohraniti upanje.
- e. mille et ducentos annos, duodecim saecula. Rim je bil močen/vpliven tisoč dvesto let ali dvanajst stoletij.

3. a. quas in terra nostra videre potes. Vrste rastlin, ki jih lahko vidiš v naši deželi, so raznolike.

- b. quae in silvis nostris habitare solent. Vrste divjih živali, ki imajo navado prebivati/ki navadno živijo v naših gozdovih, so številne in raznolike.
- c. quarum numerus olim magnus erat. Grške države/Grške polis, katerih število je bilo nekoč veliko/ki jih je bilo nekoč veliko, so še vedno slavne.
- d. quod cras visitabitis. Podoba (tistega) mesta, ki ga boste jutri obiskali, je prijetna/prijazna.
- e. quae septuaginta vel octoginta servos habebat. Družina, ki je imela/je štela sedemdeset ali osemdeset sužnjev, je bila zelo velika.

4. a. ante meridiem, post meridiem. »Ali me boš obiskal pred poldnevom/dopoldne, prijatelj?« »Ne bom mogel (dopoldne). Popoldne te bom obiskal.«

- b. res, res. Sreča nas navadno razveseljuje, nesreče pa se bojimo.
- c. rei, rei. Mar niso bili Rimljani pokorni svoji državi? Ali ni treba/nujno, da tudi mi ubogamo svojo državo? Seveda je.
- d. sine spe, perniciem. V drugi punski vojni so se Rimljani pogosto borili brez upanja na zmago, ker so se želeli izogniti pogubi (katastrofi, če bi Hanibal zmagal).

Δ5. triginta tres/tres et triginta (33 učencev)

quadraginta quattuor/quattuor et quadraginta (44 učenek)

mille (et) octingenti (1.800 prebivalcev)

duo milia (et) quinque (2.005 prebivalcev)

Δ6. a. duodequadraginta (38 mož)

quinquaginta quinque/quinque et quinquaginta (55 žena)

undeoctoginta (79 otrok)

mille (et) centum quattuor (1.104 prebivalcev)

tria milia (3.000 prebivalcev)

b. MMCC (2.200 mož), MMDC (2.600 mož), DCCCXXII (822 žena), CI (101 mesto), CCCXXX (330 let), MV (1.005 dni)

7. a. fides, fidus

b. spes, spero

c. species, specto

d. dies, meridies

e. periculum, periculosus

C.

1. a. V prostem času je družinski oče imel navado pripovedovati/je navadno pripovedoval družini o rimski zgodovini/o dosežkih Rimljanov.

b. Gaj Julij Cezar in Gnej Pompej Veliki sta državi pripravljala pogubo (z državljansko vojno).

c. Saturnalije in matronalije sta bila velika praznika. Antični ljudje so saturnalije, ki so bile posvečene bogu Saturnu, navadno praznovali tri dni, matronalije pa so bile na marčeve kalende/prvega marca.

d. Srečen je tisti, ki mu niso neznani vzroki stvari/ki pozna vzroke stvari.

2. a. Pravo veselje je resna stvar. (Treba ga je resno jemati.) (Seneka Mlajši)

b. Molk je velika stvar. (Molk je zlato.) (Marcial)

c. V naravi stvari. (V naravi sveta.)

d. Dokler je življenje, je upanje. (Dokler živimo, upamo.)

e. Nikogaršnja stvar. (Stvar brez lastnika.)

3. a. Nesrečnik/Nesrečen človek je sveta stvar. (Treba je spoštovati tujo nesrečo.) (Seneka Mlajši) Pl. Res sacrae miseri.

b. Dolžnost kliče. (Perzij) Pl. Officia vocant.

c. Dejanja, ne besed! (Hočemo, da se preide od besed k dejanjem.) Sg. Rem, non verbum.

d. Tuja stvar. (Tuja lastnina.) Pl. Res alienae.

e. V sreči se boj, v nesreči upaj! (Ne daj se zaslepiti sreči in ne obupaj v nesreči!) Pl. In rebus secundis timete, in adversis sperate! (pl.)

4. a. Quis Delia erat? Puella Tibulli, poëtae Romani, sed antiqui deam Dianam quoque Deliam appellabant, quod insula Delus eius/ei sacra erat.

b. Quis Lesbia illa erat? Clodia, puella Catulli, sed etiam poëtria Sappho, cuius patria Lesbos Graeca erat.

c. Nonne dies semper longi sunt eis/iis, qui officia sua vitant et nihil laborant?

d. Quis nostrum diebus serenis non gaudet? Quem vestrum dies sereni non delectant?

e. Incolae cibum apportabant aciei Romanae, quae quinque dies in planitie alta non longe ab oppido eorum pugnabat.

5. a. dan pred marčevimi kalendami (28., v prestopnem letu 29. februarja)

dan po junijskih kalendah (2. junija)

tretji dan pred januarskimi nonami (3. januarja)

dan pred majskimi nonami (6. maja)

b. Vila rustika/Podeželski dvorec/Pristava je bila od mesta oddaljena 1.044 korakov (približno 1.566 m).

6. a. id est, to je → tj.
- b. et cetera, in drugo → itd.
- c. ante meridiem, pred poldnevom → dopoldne
- d. post meridiem, po poldnevu → popoldne
- e. anno Domini, v letu Gospodovem → po Kr., n. š.

7. decem, decem, duodecim, centum, mille, unus, unus, tres, octo

D.

1. Tukaj leži Flavos, (suženj) Lucija Emilija Berula, (ki je umrl v starosti) dvajsetih let.

2. Laborare (delati) je prezentov infinitiv glagola laboro 1 – delam, potest (more, je zmožen/zmožna) je 3. oseba singulara prezenta glagola posse – moči.

3. Terencija: Zvečer bom slavila rojstni dan. Obišči me, prosim!

Petronija: Zelo se bom potrudila/Vse bom naredila (da pridem). Na mnoga leta/Vse najboljše, prijateljica!

Lectio XIII.

A.

- 1.** a. exercitum convocare solebant.
 b. senatu rem publicam Romanam administrabant.
 c. etiam socii eius magistratibus Romanis parebant.
 d. Romanorum magna erat.
- 2.** sg. usus egregius – izvrstna vaja, usus egregii, usui egregio, usum egregium, usus egregie!, usu egregio; pl. usus egregii, usuum egregiorum, usibus egregiis, usus egregios, usus egregii!, usibus egregiis
 sg. manus dextra – desna roka, manus dextrae, manui dextrae, manum dextram, manus dextra!, manu dextra; pl. manus dextrae, manuum dextrarum, manibus dextris, manus dextras, manus dextrae!, manibus dextris
 sg. genu sinistrum – levo koleno, genus sinistri, genu sinistro, genu sinistrum, genu sinistrum!, genu sinistro; pl. genua sinistra, genuum sinistrorum, genibus sinistris, genua sinistra, genua sinistra!, genibus sinistris
 pl. Idus Martiae – marčeve ide, Iduum Martiarum, Idibus Martiis, Idus Martias, Idus Martiae!, Idibus Martiis
- 3.** a. huic senatui – D sg. (temu senatu)
 istius currus – G sg. (tega tvojega voza)
 quibus cornibus (4) – D pl. (katerim/a rogovom/a), Ab pl. (s katerima/i rogovoma/rogovi)
 cum eo pedidatu – cum + Ab sg. (s tisto pehoto)
 in hoc equitatu – in + Ab sg. (ubi? v tej konjenici)
 domus Romana (2) – N sg. (rimska hiša), V sg. (o rimska hiša!)
 Idibus Martiis (2) – D pl. (marčevim idam), Ab pl. (z marčevimi idami), ablativus temporis (quando? na marčeve ide)
 b. k njihovi vojski – ad + A sg. (ad exercitum eius)
 na levi roki – (ubi?) in + Ab sg. (in manu sinistra)
 pod desnim kolenom – (ubi?) sub + Ab sg. (sub genu dextro)
 iz njihovih hiš – ex + Ab pl. (e domibus eorum/earum)
 o oni slavni konjenici – de + Ab sg. (de equitatu illo)
 na ta tvoj voz – (quo?) in + A sg. (in istum currum)
 pod te vozove – (quo?) sub + A pl. (sub hos currus)
- 4.** a. exercitu. V rimski vojski/armadi sta bili pehota in konjenica.
 b. exercitui. Zmaga bo naši vojski pripravila (prinesla) veliko slavo.
 c. exercitum. Ljudstvo je pozdravljalo vojsko in vzklikalo.
 d. exercitus. Na desnem krilu vojske je bila konjenica.
- Δ5.** a. hora sexta, die duodecimo, anno quinquagesimo quinto
 b. hora quarta, die septimo, anno ducentesimo quarto decimo
 c. hora octava, die duodetricesimo, anno millesimo nonagesimo tertio
- 6.** a. Nam aegrotus est. Ex stomacho enim laborat. (Vzročno priredje/slov. pojasnjevalno priredje)
 Titus ostane danes doma. Kajti je bolan. Boli ga namreč želodec.
 b. Iulia quoque stilum tenet. Etiam Tullia eum habet. (Vežalno priredje)
 Ana drži v roki (kovinsko) pisalo. Tudi Julija drži pisalo. Tudi Tulija ga ima.

c. In scholam igitur festinabat. Ergo hora iam tertia erat. (Posledično ali sklepalno priredje/slov. sklepalno priredje)

Titus je nosil torbo. Torej je hitel v šolo. Torej je bila že tretja ura.

d. Titus autem non studebit. Sed cubabit. (Protivno priredje)

Ana se bo učila. Titus pa se ne bo učil. Ampak bo ležal.

B.

1. a. nimium gelu (O4). Poljedelec se boji prevelikega mraza.

b. visum et auditum (O4), sensibus O3). Vid in sluh prištevamo (k) čutilom.

c. exercitui Romano (O3) Rimski vojski/armadi je bil strah neznan.

d. passus longos (O4), parvo puero (O3). Majhen deček nima dolgih korakov.

e. domum Romanam (O4) Lep portik/Lepo stebrišče je krasil/o rimsko hišo.

f. vultum iucundum illius puellae (O4). Apij si bo ogledoval ljubek obraz onega dekleta.

2. a. senatus. Na senatovo povelje bodo rimske čete pohitele s Sicilije v Afriko.

b. barbarorum, exercitus Romani. Na planoti so čete barbarov čakale na napad rimske vojske.

c. equitatus, cornus. Napad konjenice je kakor vbod roga.

d. illius aquaeductus. Voda onega vodovoda je bila izvrstna.

e. affectuum. Gaudeo/Veselim se in timeo/bojim se sta glagola čustev/čustvovanja.

f. M (mille) annorum. Doba 1000 let/tisočletje je/ima 10 stoletij.

3. a. fructibus egregiis. Kdo izmed nas se ne bo razveselil izvrstnih sadežev?

b. in cornu dextro. Legat/Poveljnik bo postavil konjenico na desno krilo (vojske).

c. Idibus Martiis, in curia Pompeia. Na marčeve ide (leta 44 pr. n. š.) je Gaj Julij Cezar umrl (kot žrtev atentata) v Pompejevi kuriji (na Marsovem polju).

d. adventu exercitus Romani, in magno metu. Ob prihodu rimske vojske so bili Galci v velikem strahu.

Δ4. a. millesimo nongentesimo duodequadragesimo. Kdaj, katerega leta se je rodila njegova/njena babica? Leta 1938.

b. quinquagesimo sexto, sexagesimo tertio. Cezar (100–44 pr. n. š.) je umrl v 56. letu svojega življenja, Ciceron (106–43 pr. n. š.) v 63. letu.

c. mille, duo milia. To (utrjeno) mesto je bilo od Emone oddaljeno 1.000 korakov (okoli 1.5 km), ono 2.000 korakov (okoli 3 km).

Δ5. a. Pulchram domum habebant.

b. Pulchram domum habebat.

c. Pulchras domos habebant.

d. Pulchras domos habebat.

6. a. Tribuni (vojaški tribuni)/Poveljniki bodo pomožne čete postavili na planoto, čete (rimskih legionarjev) pa bodo ostale v taboru.

Sg. Tribunus....collocabit, ...

b. Na tem kraju boste lahko videli ostanke rimskih hiš. Sg. ...domus Romanae...poteris.

c. Rimskim vojskam/armadam je bil potreben velik/številen pratež. Sg. ...exercitui Romano...

d. Nekoč je bilo rimsko orožje slavno. Sg. ni mogoč.

e. V Galiji rimske čete niso gradile le (običajnih) vojaških taborov, ampak tudi prezimovališča/zimske tabore. Sg. ni mogoč.

C.

- 1.** a. Tribuni (vojaški tribuni) so bili nesrečni, tudi legat/poveljnik je bil žalosten, sovražnikov namreč niso mogli premagati. (Vezalno priredje; vzročno /slov. pojasnjevalno priredje)
 b. Sosed je ponovno bolan in nima denarja. Njegova družina torej spet živi v pomanjkanju. (Vezalno priredje; posledično ali sklepalno/slov. sklepalno priredje)
 c. Gorje mi, kajti ono dekle me ne mara, jaz pa jo zelo/vroče ljubim. (Vzročno /slov. pojasnjevalno priredje; protivno priredje)
 d. Na eni roki je pet prstov, na dveh rokah torej deset. (Posledično ali sklepalno/slov. sklepalno priredje)
 e. Znanje je samo po sebi moč, torej leni/lenuh sam sebi najbolj škoduje. (Posledično ali sklepalno/slov. sklepalno priredje)

- 2.** a. Izkušnja je učiteljica vsega/vseh reči. (Iz izkušenj se učimo.) (Cezar)
 b. Eden izmed mnogih. (Povprečen/navaden človek, nič posebnega.) (Horacij)
 c. Eden za mnoge. (Vergilij)
 d. To je prst božji. (Sv. pismo)
 e. Dan jeze, tisti dan... (Začetek cerkvene pesmi za umrle.)

- 3.** a. Rog izobilja. (Boginja Fortuna je navadno upodobljena z rogom izobilja v rokah, napolnjenim z vsakovrstnimi plodovi.) (Plavt) Pl. Cornua copiae.
 b. Črn dan. (Slab in nesrečen dan.) (Seneka Mlajši) Pl. Dies atri.
 c. Orel ne lovi muh. (Veliki duh se ne ukvarja z malenkostmi.) (Erazem Rotterdamski) Pl. Aquilae non captant muscas.
 d. Večer priporoča/hvali dan. (Ne hvali dneva pred večerom.) Pl. Dies vesperi commendant.

- 4.** a. Cave Idus Martias, Gai Iuli! Vita istum diem miserum/atrum!
 b. Incolae magistratum Romanum, quem a portu ad oppidum in curru magnifico transportabant, laete salutabant.
 c. Non solum populus Romanus sed etiam socii eius magistratibus Romanis obtemperare/parere debebant.
 d. Avus bonum visum oculorum habet (Avo bonus visus oculorum est), sed auditus eius malus est. Avia autem optimos oculos habet (Aviae autem optimi oculi sunt), auditus eius quoque bonus est.
 e. Feriis dies nubilos et humidos timebamus pulchroque caelo gaudebamus.
 Δf. Exercitus Romanus habebat sex milia legionariorum, sex tribunos, unum legatum, qui ei imperabat/praeerat. Exercitui Romano erant sex milia legionariorum, sex tribuni, unus legatus, qui ei imperabat/praeerat.

- Δ5.** a. umrl je na marčeve ide leta 709 od ustanovitve mesta (Id. Mart. anno DCCIX a. u. c. – 15. 3. 44 pr. n. š.).
 b. Mark Tulij Ciceron se je rodil 3. dne pred januarskimi nonami leta 647 od ustanovitve mesta (a. d. III. Non. Ian. anno DCXLVII a. u. c. – 3. 1. 106 pr. n. š.), umrl je 7. dan pred decembrskimi idami leta 710 od ustanovitve mesta (a. d. VII. Id. Dec. anno DCCX a. u. c. – 7. 12. 43 pr. n. š.)
 c. Gaj Julij Cezar Oktavijan Avgust se je rodil 9. dne pred oktobrskimi kalendami leta DCXC od ustanovitve mesta (a. d. IX. Kal. Oct. anno DCXC a. u. c. – 23. 9. 63 pr. n. š.), umrl je 14. dne pred septembrskimi kalendami leta DCCLXVII od ustanovitve mesta (a. d. XIV. Kal. Sept. anno DCCLXVII a. u. c. – 19. 8. 14 n. š.).

- 6. a. latinsko denarius – rimskisrebrnik denarij
- b. latinsko moneta – kovnica denarja, kovani denar
- c. latinsko moneta – kovnica denarja, kovani denar
- d. italijansko banco – menjalna miza, klop
- e. latinsko inflare – napihnniti

D.

- 1. Senat in rimsko ljudstvo (poklanjata slavolok zmage) božanskemu Titu, sinu božanskega Vespazijana, Vespazijanu Avgustu (vzvišenemu Vespazijanu)
- 2. Genua je substantiv nevtrum 4. ali u-deklinacije v nominativu plurala, vara in valga sta adjektiva nevtrum.
- 3. Ana: Katerega leta si rojen, prijatelj?
Cezon: Leta 1993.

Lectio XIV.

A.

- 1.** a. maximum regnum obtinuit.
b. patuit, immensum fuit.
c. plurimi incolae ei fuerunt.
d. uxor ei non fuit.

- 2.** a. Neptuno, cuius uxor Amphitrite fuit.
b. Orci, cui Iuppiter inferos dedit.
c. Plurimis animis mortuorum.
d. Ad maritum redit.

- 3.** monstravi – pokazal/-a sem, monstravisti, monstravit; pl. monstravimus, monstravistis, monstraverunt
timui – zbal/-a sem se, timuisti, timuit; pl. timuimus, timuistis, timuerunt
interfui – udeležil/-a sem se, interfuisti, interfuit; pl. interfuimus, interfuistis, interfuerunt
redii – vrnil/-a sem se, redisti, rediit; pl. rediimus, redistis, redierunt

- 4.** a. salutavit – salutavit (pozdravil je)*, computatis – computavistis (zračunali ste), errant – erraverunt (zmotili so se), delecto – delectavi (razveselil sem), excitas – excitavisti (prebudil si), exclamat – exclamavit (vzkliknil je), explicant – explicaverunt (razložili so), cantamus – cantavimus (zapeli smo), conservatis – conservavistis (ohranili ste); constat – constitit (je bil sestavljen), dant – dederunt (dali so), lavamus – lavimus (umili smo), adiuvas – adiuvistis (pomagali ste, podprli ste).

- b. studeo – studui (naučil sem se)*, terret – terruit (prestrašil je), tenemus – tenuimus (držali smo), debetis – debuistis (morali ste, dolžni ste bili), eges – eguitis (bil si brez), habetis – habuistis (imeli ste), silemus – siluimus (utihnil smo), tacent – tacuerunt (utihnil so); sedes – sedisti (sedel si), deletis – delevistis (uničili ste), flent – fleverunt (zajokali so), videmus – vidimus (videli smo), ridet – risit (zasmejal se je), respondeo – respondi (odgovoril sem).
c. sunt – fuerunt (bili so)*, praesum – praefui (načeloval sem), intersumus – interfuimus (bili smo vmes, udeležili smo se), possunt – potuerunt (mogli so), potest – potuit (mogel je); eunt – ierunt (šli so), imus – imus (šli smo), redeunt – redierunt (vrnili so se), perit – periit (preminil je).

* Perfekt pogosto prevajamo tudi nedovršno, npr. učil sem se, molčal sem (gl. uporabo perfekta).

- 5.** a. cenabat, visitavi. Včeraj je hišni gospodar večerjal, ko sem ga obiskal.
b. moverunt, mutavit. Solze so ganile njegovo dušo (srce), zato je spremenil svoje življenje.
c. iacebant, spectabat. Legat/Poveljnik je dolgo gledal legionarje, ki so po bitki ležali na (bojnem) polju.
d. vocavit, mansit. Ded je poklical Lucija k sebi, toda deček je ostal na vrtu.

- 6.** a. eam. Grki so deset let oblegali Trojo, toda zavzeti je niso mogli.
b. eius. Hektor je Patrokla premagal in ubil. Hektor je bil namreč njegov sovražnik.
c. eis (iis). Jezni Ahil, ki se ni udeleževal bitk (boja), se jih je zdaj ponovno udeležil.
d. id. In tako so Grki v desetem letu zavzeli Ilion. Le-tega torej ni premagalo orožje (boj), ampak grška zvižgača.

- 7.** a. sibi, eo. Jupiter je sebi dal (dodelil, določil) nebo. In Neptun? Kaj je Neptun dobil od njega (Jupitra)?

- b. ei, is. Orkus je imel veličasten voz. Imel je tudi črne konje. On je imel/Imel je tudi Cerbera.
 c. cuius, suam. Jeza boginje, katere hčerko je ugrabil Pluton, je bila velika in jezna boginja je zahtevala svojo hčerko (nazaj).
 d. huic, illi. Ne samo Cerera, ampak tudi Pluton je od Jupitra zahteval Prozerpino, toda Jupiter ni ustregel ne temu (njemu, Plutonu) ne oni (njej, Cereri).

B.

- 1.** a. De vita servorum: sedit (je sedela), adiuvit (je pomagala), habuerunt, servi... fuerunt; curaverunt, terruerunt, riserunt, filia... et serva... fuit; properavit, paravit, docuit, studuerunt, boni discipuli fuerunt, clamaverunt; servus litteratus fuit, narravit, placuerunt, gaudebat (sic!) (gaudeo nima aktivnih oblik perfekta, gl. poldeponentniki), clamaverunt.*
 b. De Colonia Iulia Emona: habitavit (je prebivala), nati fuerunt, amaverunt, nati fuerunt, domus familiae fuit, placuit; lingua Latina fuit, colonia Romana fuit, parva sed iucunda fuit, fuerunt, habuit; properaverunt, iacuerunt, fuerunt, habitavit, navigaverunt.*
 c. De Venetia et Histria: sita fuit (je ležala), colligaverunt, iacuit, habitavit, habuit; habitavit, sita fuit, fuit, amaverunt, visitaverunt; habitaverunt, manere potuerunt, magnifica fuit, fuerunt.*
 d. De Catullo et Lesbia: uvodni odstavek ostane v imperfektu (hodie), saj ne opisuje oddaljenih, zgodovinskih dogodkov: je pripovedoval, so sedeli, molčali in se učili (nedovršno); počta novus fuit, habitavit, amavit, amavit, beatus fuit, appellavit, verba Catulli fuerunt; amavit, doluit, interrogavit, respondit, commendavit, tenuit; habuerunt, celebraverunt.*

*Gl. uporabo perfekta za opisovanje oddaljenih, zgodovinskih dogodkov.

- Δ2.** a. alteram, alteram. Družinski oče je dal eno od dveh hčera za ženo plebejcu, drugo patriciju.
 b. ipse. Tribuni (vojaški) so se borili v bojni vrsti, na levem krilu pa je stal sam Cezar.
 c. ipsi, ipsi. Zakaj sam sebi škoduješ? Zakaj ste sami sebi sovražni?
 d. solus, ipse. Zakaj si včeraj sam ostal doma? Zakaj nisi šel tudi ti sam z nami k Luciju?

- 3.** a. Česar ni danes, bo jutri. (Osebkov odvisnik)
 b. Mnogih se mora bati, kogar se mnogi bojijo. (Osebkov odvisnik)
 c. Sošolci, s katerimi se pogosto sprehajam, so zelo dobri prijatelji. (Prilastkov odvisnik)
 d. Dvakrat da, kdor hitro da. (Osebkov odvisnik)
 e. Zahvaljujem se ti, da si mi pomagal. (Predmetni odvisnik)
 f. Obžaloval si, da nisi mogel iti z menoj. (Predmetni odvisnik)

- 4.** a. Dokler diham, upam. (Časovni odvisnik)
 b. Dokler boš srečen, boš imel mnogo prijateljev. (Časovni odvisnik)
 c. Dokler je življenje, je upanje. (Časovni odvisnik)
 d. Medtem ko je učitelj razlagal, so učenci lovili muhe. (Časovni odvisnik)
 e. Bil je že večer, ko nas je obiskal Titus. (Časovni odvisnik)
 f. Nesrečen je, ker je onemu (človeku) škodoval/naredil škodo. (Vzročni odvisnik)
 g. Lucij ni mogel iti v šolo, ker je bil bolan. (Vzročni odvisnik)
 h. Če bom šel med počitnicami v Rim, bom zelo vesel; toda žalosten bom, če ne bom mogel iti. (Pogojni odvisnik)

C.

- 1.** a. V začetku pomladi je prehud/zelo hud mraz škodoval rastlinam.

- b. Leta 509 pr. Kr./pr. n. š. je rimsko ljudstvo pregnalo iz Rima Tarkvinija Superba/Ošabnega.
- c. Rimljani so Kartagino uničili/porušili leta 146 pr. Kr./pr. n. š.
- d. Od leta 509 do leta 27 pr. Kr./pr. n. š. je bil Rim republika.
- e. Gaj Julij Cezar Oktavijan Avgust/Vzvišeni je umrl leta 14 po Kr./n. š.

2. a. Kdo je mojega zeta privezal k meču? (Cicero)

Nadse ljubljena Ciceronova hči Tulija je bila poročena trikrat: njen prvi mož je bil Ciceronu pri srcu, a je v času njegovega izgnanstva umrl, drugi Tulijin zakon se je končal z ločitvijo, tretji mož pa je bil razuzdani in koristoljubni P. Kornelij Dolabela, ki je bil v državljanski vojni enkrat na strani Cezarja, drugič Bruta.

b. Dvomljiv odgovor preročišča. Njegov pomen je odvisen od tega, ali postavimo vejico pred ali za »numquam«.

Ibis, redibis numquam, peribis in bello. Šel boš, ne boš se (nikoli) vrnil, preminil boš v vojni.

Ibis, redibis, numquam peribis in bello. Šel boš, vrnil se boš, ne boš (nikoli) preminil v vojni.

c. Lepa/Prijetna vojna je bojevati se z lepimi dekleti. (Besedna igra)

d. Česar nisi izgubil, imaš. Rogov pa nisi izgubil. Torej imaš roge. (Silogizem)

e. Z lesenim konjem po sinjih poteh iti/potovati. (Uganka)

Nauportus, Aquileia, V, I, Gaius, Appia, Romulus, Emona

3. a. Grške vojske/armade Trojo deset let oblegajo, toda ne morejo (je) zavzeti.

Pf. oppugnauerunt, expugnare non potuerunt

b. Patrokel je mrtev; Ahil, mož velike drznosti/velikega poguma, ga zelo/vroče objokuje in ubije Hektorja.

Pf. fuit, flevit, necavit

c. Naposled si izkušeni Odisej izmisli zvijačo: Grki zgradijo velikega lesenega konja, napolnijo konjev trebuh z oboroženimi možmi in z zvijačo premagajo Trojance.

Pf. excogitavit, aedificaverunt, compleverunt, superaverunt

4. a. Colonia/Oppidum Poetovio olim castra Romana fuerunt. Emonae quoque/Etiam Emonae exercitus (cum) impedimentis suis habitavit.

b. Exercitus Romanus constitit e peditatu et equitatu, qui in cornibus pugnavit et peditatui auxilio fuit/ peditatui adfuit/peditatum adiuvit.

c. Patria legionariorum Italia fuit, auxilia autem e terris alienis fuerunt.

d. Veterani in Italiam plerumque redire desideraverunt, nam nostra loca nubila et humida eis/iis non placuerunt.

e. Saeculo secundo/altero ante Christum natum/ante aevum nostrum exercitus iam stipendium/stipendia meruit, arma quoque/etiam arma ei/exercitui res publica Romana dedit.

5. a. militia

b. stipendium

c. cornu

d. acus

e. manus

D.

1. Posvečeno božanskim manom. (Tukaj ležita) Surus, Lucijev sin, ki je umrl v starosti 50 let, in Kvarta, hči Firmusa Galuna, ki je umrla v starosti 70 let. (Ta spomenik) je dal postaviti staršem in sebi/za starše in zase sin Sabin.

2. Orel, Oltar, Golob, Dvojčka, Ura, Volk, Muha, Veliki medved

3. Bolniku daješ zdravila, bolnik daje tebi zlato/zlatnike. Ti zdraviš njegovo bolezen, on (pa) tvojo (namreč tvoj pohlep po denarju).